

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การลงทุนทางการศึกษา เป็นการลงทุนเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ทุกประเทศต่างมุ่งหวังที่จะให้พลเมืองในประเทศของตนได้รับการศึกษาอย่างดีที่สุด เพราะเชื่อว่า การศึกษามีส่วนสำคัญในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า หากสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ก็จะทำให้พลเมืองมีคุณภาพ และสามารถที่จะพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าไปได้อย่างรวดเร็ว ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้นักการศึกษา นักเศรษฐศาสตร์ พยายามศึกษาค้นคว้า สร้างแนวความคิด ทฤษฎี เพื่อหาทางให้การลงทุนทางการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และได้รับประโยชน์สูงสุด

ในการศึกษาเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งการศึกษาออกเป็น ๓ ตอน คือ แนวความคิดเกี่ยวกับการลงทุนทางการศึกษา แนวความคิดเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายทางการศึกษา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวความคิดเกี่ยวกับการลงทุนทางการศึกษา

ปัจจุบันนี้ได้มีผู้ให้ความสนใจและสังเกตเห็นความสำคัญของการลงทุนทางการศึกษาเป็นอย่างมาก เพราะการศึกษามีส่วนสำคัญในการพัฒนาประเทศ การที่ประเทศจะเจริญก้าวหน้ามากขึ้นเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับการลงทุนทางการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นสำคัญ ในแง่ของนักการศึกษา เห็นว่าการลงทุนทางการศึกษาเป็นการลงทุนเพื่อให้ได้มาซึ่งคุณภาพของคน อันได้แก่ การพัฒนากำลังคน (Manpower) และพัฒนาความเป็นคน หรือมนุษย์ (Manhood) ทั้งที่ ญิโย สาธร ได้กล่าวไว้ว่า การลงทุนเพื่อการศึกษา เป็นการลงทุนเพื่อพัฒนาคุณภาพของพลเมือง ผลที่ได้จากการลงทุนเพื่อการศึกษา มีค่ามากกว่าผลการลงทุนในธุรกิจอื่น ๆ ทุกชนิด

เพราะเป็นการลงทุนที่ค่อย ๆ เพิ่มเติมลงไปทีละน้อย แต่ต้องกระทำติดต่อกันตลอดระยะเวลาอันยาวนาน ผลที่ได้ก็คือความมีคุณภาพของคน ประเทศใดก็ตามที่มีพลเมืองที่มีคุณภาพ ประเทศนั้นก็ทำอะไรก็ทำได้สำเร็จ สมความปรารถนาทั้งสิ้น ในทางตรงกันข้าม ประเทศใดมีพลเมืองที่ขาดคุณภาพ ประเทศนั้นจะทำการใด ไม่ว่าจะลงทุนด้วยเงินจำนวนมากสักเพียงใดในการนั้น เมื่อคนปฏิบัติขาดคุณภาพ ผลงานก็ย่อมไม่มีคุณภาพไปด้วย อาจจะล้มเหลวขาดทุนล้มจมก็ได้ การลงทุนทางการศึกษาจึงมีส่วนสัมพันธ์โดยตรงกับการพัฒนาประเทศ เพราะถ้าหากพลเมืองมีคุณภาพแล้ว การพัฒนาประเทศก็ดำเนินไปได้อย่างรวดเร็ว และถ้าหากได้พัฒนาให้คนมีการศึกษาทางวิชาการสูงแล้ว สังคมและประเทศชาติก็จะยิ่งพัฒนาและเจริญก้าวหน้าไปได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ รัสกี สาคริก ที่ว่า วิชาการเป็นพื้นฐานและเป็นแกนนำที่สำคัญในการพัฒนา โดยมีคนเป็นทรัพยากรหลัก และเป็นกลุ่มเป้าหมายอยู่ในตัวเอง ถ้าได้พัฒนาคนให้มีการศึกษาทางวิชาการสูงโดยทั่วถึงกันแล้ว ความเจริญก้าวหน้าของสังคมย่อมคืบสูงขึ้น^๒

ถ้าหากจะมองการลงทุนทางการศึกษาในแง่ของหลักเศรษฐศาสตร์ รัสกี สาคริก ทัศนะที่กล่าวไว้ว่า กระบวนการทางการศึกษาเป็นกระบวนการผลิต (Production process) ชนิดหนึ่ง ซึ่งช่วยเปลี่ยนแปลงมนุษย์ให้มีคุณภาพดีขึ้น สิ่งที่ผลิตมีใช้สินค้าและมีใช้เครื่องจักร เครื่องกล หากทว่าเป็นสิ่งที่นักเศรษฐศาสตร์เรียกว่าทุนมนุษย์ (Human capital) การที่นักเศรษฐศาสตร์สมัยใหม่ถือว่าการศึกษาคือทุนมนุษย์นั้น ก็เพราะเหตุว่า นักเศรษฐศาสตร์เชื่อว่า การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญยิ่ง

^๑ วิทยุไทย สาทร, การลงทุนเพื่อการศึกษา, หน้า ๒.

^๒ รัสกี สาคริก, "การเกษตรสมัยใหม่" เอกสารประกอบการบรรยายในการสัมมนาการเกษตร ๒๐๐ ปี กรุงรัตนโกสินทร์ สำนักงานเกษตรภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่ ๒๕๒๕. (อัครสำเนา)

ปัจจัยหนึ่งที่มีผลก่อให้เกิดการผลิตรายอย่างมีประสิทธิภาพ การลงทุนด้านการศึกษาจึงเป็นการลงทุนสร้างสมทุนมนุษย์ ซึ่งมีผลสำคัญต่อกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจ^๑

นอกจากนั้น ยังมีผู้ให้ทัศนะในการลงทุนทางการศึกษาไว้หลายประการ ชาร์ล เอส. เบ็นสัน (Charles S. Benson) มีความเห็นว่า การที่มนุษย์มีความรู้ มีทักษะและสามารถผลิตสิ่งต่าง ๆ ขึ้นมาได้ เกิดจากการจัดการศึกษา สักส่วนของความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ ย่อมขึ้นอยู่กับการลงทุนทางการศึกษา ซึ่งจะเห็นได้ว่า ผู้ที่ได้รับการศึกษาสูงมักจะมีรายได้สูงกว่าผู้ที่ได้รับการศึกษาค่ำกว่า^๒

บุญมี เฌรยอก ลงความเห็นว่า การลงทุนทางการศึกษามีส่วนสำคัญที่ก่อให้เกิดประโยชน์โดยตรงแก่ประชาชน แต่ผลที่ปรากฏนั้นต้องกินเวลานาน แม้จะยังไม่มิตัวเลขที่แน่นอนแสดงให้เห็น แต่ก็เป็นที่ยอมรับกันว่า ผู้ที่มีการศึกษาสูง ๆ มีความรู้และทักษะในการทำงานสูง ย่อมสามารถผลิตผลได้มากและหารายได้ได้มาก^๓

ถ้าหากพิจารณาในแง่ของปัจเจกชนแต่ละคนในฐานะผู้รับบริการ การศึกษิตามแนวความคิดของ รังสรรค์ ชนะพรพันธุ์ เห็นว่าการศึกษาเป็นการลงทุน (Investment) และการบริโภค (Consumption) ที่กล่าวว่าการศึกษิตามการลงทุนเพราะการศึกษิตามการบริโภคคือให้ค่าซึ่งทุนมนุษย์ ช่วยให้ได้รับความรู้และทักษะในการทำงานสูงขึ้น การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือในการขยายรายได้และการเลื่อนฐานะทางสังคม ส่วนที่ถือว่าการศึกษาเป็นรูปหนึ่งของการบริโภค เพราะถือว่า การศึกษาสามารถทำ

^๑ รังสรรค์ ชนะพรพันธุ์, ทัศนะทางการศึกษา, หน้า ๑.

^๒ Charles S. Benson, The Economics of Public Education. (Boston: Houghton Mifflin Company, 1978), p. 74.

^๓ บุญมี เฌรยอก, "เศรษฐกิจการศึกษา," ออมสินวิทยาสาร ๒(๒๕๒๐-๒๕๒๑): ๔.

ให้เกิดความสุขได้เช่นเดียวกับการบริโภคสินค้าและบริการต่าง ๆ^๑

การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม จึงมีความเกี่ยวข้องกับการลงทุนทางการศึกษาอย่างใกล้ชิด เพราะนอกจากจะสร้างคนให้มีความรู้ในด้านเทคนิค วิธีการเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่จะช่วยในการพัฒนาประเทศแล้ว ยังสร้างปัญญา ความเฉลียวฉลาดให้แก่บุคคล ทำให้เข้าใจสิ่งต่าง ๆ รู้จักแก้ปัญหา และสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ในแง่ของการพัฒนาเศรษฐกิจนั้น จอห์น ไวเซย์ (John Vaizey) ได้กล่าวไว้ว่า การศึกษาเป็นสิ่งที่ช่วยให้เศรษฐกิจเจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว ความต้องการทางด้านเทคนิค ความรู้ต่าง ๆ เกิดจากการศึกษา ทำให้มนุษย์มีทักษะในการคิดค้นเทคนิคและเทคโนโลยีใหม่ ๆ^๒ ทรัพยากรมนุษย์จึงเป็นทรัพยากรสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ และยังเป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพมากเท่าไร ก็สามารถที่จะพัฒนาเศรษฐกิจให้เจริญก้าวหน้าได้มากเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของทีโอดอร์ คิมบริว. ชูลท์ (Theodor W. Schultz) ที่ว่าการที่คนศึกษาค้นคว้าความรู้สูงขึ้น จัดเป็นทรัพยากรที่ช่วยให้เศรษฐกิจสูงขึ้น เป็นทรัพยากรที่ไม่มีในธรรมชาติ แต่เป็นทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้นมา^๓ ส่วนในแง่ของการพัฒนาสังคมนั้น คาร์ล เอส. ชอพ (Carl S. Schoup) มีความคิดเห็นว่า การศึกษามีส่วนสำคัญอย่างมากเพราะคนที่ได้รับการศึกษาสามารถเฉลียวฉลาดในการแก้ปัญหาทางสังคม ทำให้ผู้อื่น

วังสรรค์ ชนะพรพันธุ์, เศรษฐศาสตร์ว่าด้วยการศึกษา (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๑๘), หน้า ๑๓๘.

^๒John Vaizey, The Economics of Education (London: Faber and Faber Limited, 1962), p. 151

^๓Theodor W. Schultz, "Economic Value of Education"
Capital Formation by Education (New York: Columbia University Press, 1967), p. 4

สนใจและเข้าใจปัญหาต่าง ๆ และยังสนับสนุนการพัฒนาทางค่านิยม ทำให้เกิดการสร้างสรรค์สิ่งแวดลอมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม การศึกษาจึงมีส่วนสำคัญที่ทำให้คนมีความสามัคคี กอดเกลียว ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และมีส่วนสำคัญในการสืบทอดค่านิยม คีลปะและวัฒนธรรม นอกจากนั้น คนที่ได้รับการศึกษาเป็นอย่างดี นอกจากจะด้รับเงิน บริโภคสินค้าและมีโอกาสหาความรู้ต่าง ๆ ได้มากแล้ว ยังมีบทบาททางการเมือง หรือต่อชาติบ้านเมือง มีความสุข มีชีวิตที่ดีและสามารถช่วยสร้างความเจริญก้าวหน้าทางค่านิยม เศรษฐกิจและสังคมมากกว่าคนที่ไม่ได้รับการศึกษาอีกด้วย^๒

✓ สำหรับประเทศไทยในปัจจุบัน แนวคิดเกี่ยวกับการให้การศึกษาได้ขยายขอบเขตอย่างกว้างขวาง และมุ่งเน้นถึงสภาพความเป็นอยู่และชีวิตของคนมากยิ่งขึ้น เพราะถือว่า การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญของชีวิต และเป็นสิทธิของมนุษย์ชนที่จะแสวงหาความรู้ได้ตามความสามารถของแต่ละบุคคล จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องหาทางลงทุนทางการศึกษาเพื่อสนองความต้องการของพลเมืองอย่างทั่วถึง แนวทางในการจัดการศึกษาในปัจจุบัน จึงมุ่งเน้นการจัดการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม^๓ คือจะต้องเป็นการศึกษาที่เสริมสร้างความรู้ ความคิด ทักษะและทัศนคติให้คนไทยรู้จักตนเอง รู้จักชีวิต เข้าใจสังคมและสิ่งแวดลอมอันตนมีส่วนร่วมอยู่ แลวนำความรู้ความเข้าใจมาใช้แก้ปัญหาและเสริมสร้างชีวิตและสังคมให้ดีขึ้น โดยกลมกลืนกับธรรมชาติ ✓

^๑ Carl S. Shoup, Public Finance (Chicago: Aldine, 1969), p. 412.

^๒ Education, "An Investment in People," in Financing Education in a Climate of Change, ed. Percy E. Burrup (Boston: Allyn and Bacon, Inc., 1977), p. 21.

^๓ คณะกรรมการวางแผนพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา, การปฏิรูปการศึกษา,

จากแนวความคิดดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การลงทุนทางการศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อบุคคล สังคม และประเทศชาติ เพราะเป็นการลงทุนเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ได้แก่ ความเป็นคน (Manhood) กำลังคน (Manpower) และความสามารถของคน ซึ่งผลตอบแทนจากการลงทุนดังกล่าว นอกจากจะตกอยู่กับผู้ที่ได้รับโอกาสทางการศึกษา ที่ทำให้สามารถประกอบอาชีพ เพิ่มผลผลิต ทหารายได้ สร้างการยอมรับ ความมั่นคงให้แก่ตนเอง ประสบความสำเร็จและมีความสุขในชีวิตแล้ว ยังมีผลที่จะสร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่สังคมและประเทศชาติอีกด้วย การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศจึงต้องอาศัยการลงทุนทางการศึกษาเป็นสำคัญ อาจจะกล่าวได้ว่า การลงทุนทางการศึกษาเป็นการลงทุนเพื่อชีวิต เศรษฐกิจ และสังคม ฉะนั้น ในการกำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนการศึกษานาชาติ จึงมีความสัมพันธ์สอดคล้องและกระทำควบคู่กันไป

แนวคิดเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายทางการศึกษา

ในการใช้จ่ายเพื่อลงทุนทางการศึกษา ได้มีผู้ให้ความคิดเห็นไว้แตกต่างกัน รัสเวลล์ ธนะพรพันธุ์ ได้กล่าวไว้ว่า การลงทุนที่มีต่อปริมาณและคุณภาพของการศึกษา อาจจะพิจารณาเป็น ๒ ส่วน คือ พิจารณาในส่วนของผู้รับบริการการศึกษา และส่วนของผู้จัดสรรบริการการศึกษา ในส่วนของผู้รับบริการการศึกษา ไม่ว่าจะรับการศึกษาเพื่อบริโภคหรือเพื่อการลงทุนก็ตาม จำเป็นต้องมีรายจ่ายเพื่อให้ได้มาซึ่งบริการการศึกษา ถึงแม้รัฐจะจัดบริการการศึกษาทุกระดับและทุกประเภทชนิดให้เปล่า รายจ่ายของประชาชนเพื่อการนี้ก็ยังมิได้อยู่ และยิ่งในกรณีรัฐบาลปล่อยให้มีการประกอบการโรงเรียนราษฎร์ และรัฐมิได้จัดการศึกษานิติให้เปล่าแล้ว รายจ่ายของประชาชนเพื่อให้ได้มาซึ่งบริการศึกษาย่อมมีมากขึ้น รายจ่ายดังกล่าว ได้แก่ ค่าเล่าเรียน ค่าอาหาร ค่าเสื้อผ้า เครื่องแบบนักเรียน และค่าอุปกรณ์การศึกษา เป็นต้น นอกจากนั้น ยังมีรายจ่ายในรูปค่าเสียโอกาส (Opportunity cost) ได้แก่ ค่าจ้างแรงงานที่จะได้หากเลือกทำงานแทนที่จะเลือกเรียนอีกด้วย ถ้าพิจารณาในส่วนของผู้จัดสรรบริการการศึกษา ทั้งภาครัฐบาลและเอกชนต่างก็มีบทบาทร่วมกัน ทุนในการจัดการ

ศึกษาของภาครัฐบาลอาจจำแนกได้ ๒ ประเภท คือ เงินทุนซึ่งได้แก่เงินทุนภายในประเทศและนอกประเทศ และทุนมนุษย์ได้แก่ผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษาเป็นต้น^๑

ชัชวพันธ์ คนจริง ได้แบ่งค่าใช้จ่ายในการศึกษาออกเป็น ๒ ประเภท

คือ

๑. ค่าใช้จ่ายส่วนบุคคล ซึ่งผู้รับการศึกษาจะต้องจ่ายเอง เช่น ค่ากินอยู่ ค่าเช่าเรียน ค่าอุปกรณ์ เป็นต้น

๒. ค่าใช้จ่ายในการสร้างอาคารสถานที่ ค่าดำเนินการ ค่าวัสดุอุปกรณ์ และค่าครุภัณฑ์ โดยทั่วไปแล้ว ค่าใช้จ่ายประเภทนี้รัฐหรือเอกชนเป็นผู้ประกอบการลงทุนโดยตรง^๒

โร แอล. จอห์น และ เอ็ดกา แอล. มอร์เฟ็ต (Roe L. Johns, and Edgar L. Morphet) กล่าวว่า ค่าใช้จ่ายในการศึกษาโดยทั่วไปแบ่งออกเป็น ๖ ประเภท ได้แก่

๑. ค่าใช้จ่ายในการบริหาร (Administration or General Control)
๒. ค่าใช้จ่ายในการสอน (Instruction)
๓. ค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติการ (Operation of Plant)
๔. ค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาอาคาร (Maintenance of Plant)
๕. ค่าใช้จ่ายบริการสนับสนุนการศึกษา (Auxiliary Services)
๖. ค่าใช้จ่ายคงที่ (Fixed Charges) ^๓

^๑ วิจารณ์ ชนะพรพันธุ์, ทัศนะทางการศึกษา, หน้า ๓๗-๔๗.

^๒ ชัชวพันธ์ คนจริง, "ค่าเสียโอกาสของการลงทุนทางการศึกษาของรัฐ," เศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ ๗(พฤศจิกายน-มกราคม ๒๕๒๑): ๗๗.

^๓ Roe L. Johns, and Edgar L. Morphet, The Economics and Financing of Education (Englewood Cliffs, N.J. : Prentice Hall, Inc., 1969), p. 500.

ริชาร์ด เพอร์ลแมน (Richard Perlman) ได้แบ่งค่าใช้จ่ายทางการศึกษาออกเป็น ๒ อย่าง คือ

๑. ค่าใช้จ่ายทางตรง (Direct cost) มี ๒ ประเภท คือ

๑.๑ ค่าใช้จ่ายโดยตรงด้านส่วนตัว เป็นค่าใช้จ่ายส่วนตัวของผู้เรียนโดยตรง ซึ่งประกอบด้วย ค่าหนังสือ ค่าธรรมเนียม ค่าที่พัก ค่าเดินทาง เป็นต้น

๑.๒ ค่าใช้จ่ายโดยตรงด้านสังคม เป็นค่าใช้จ่ายที่นอกเหนือไปจากค่าใช้จ่ายส่วนตัว เช่น ค่าวัสดุครุภัณฑ์ เงินเดือนครู ค่าจ้างแรงงานอื่น ๆ ค่าสิ่งก่อสร้าง เป็นต้น

๒. ค่าใช้จ่ายทางอ้อม (Indirect cost) เป็นค่าเสียโอกาส (Opportunity cost) ของผู้เรียนที่ใช้เวลาในการมาเรียนแทนที่จะไปทำงาน ทำให้เสียโอกาสที่จะได้รับรายได้ บางทีเรียกค่าใช้จ่ายส่วนนี้ว่า รายได้ที่เสียไป (Earning Forgone)*

เกี่ยวกับค่าใช้จ่ายส่วนตัว อาสา เอส. โนลส์ (Asa S. Knowles) ได้อธิบายไว้ว่า ค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนิสิตในมหาวิทยาลัยที่จะต้องเสียให้แก่มหาวิทยาลัย คือ ค่าธรรมเนียมตอนรับเข้า ค่าลงทะเบียนวิชาเรียน ค่ารักษาพยาบาล ค่าหอพักและปฏิบัติการ ค่าของสมุด และค่าประกันของเสียหาย เป็นต้น^๒

กองวิชาการ ทบวงมหาวิทยาลัย ได้จำแนกประเภทของค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนิสิตนักศึกษาออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้

๑. ค่าใช้จ่ายส่วนตัวเกี่ยวกับที่พักอาศัย ได้แก่

*Richard Perlman, The Economics of Education: Conceptual Problems and Policy Issues (New York: McGraw-Hill Inc., 1973), pp.14-15.

^๒Asa S. Knowles, Handbook of College and University Administration (New York: McGraw-Hill Book Co., 1970), p. 8.

- ๑.๑ ค่าที่พักอาศัย
- ๑.๒ ค่าอาหาร ณ ที่พัก
- ๑.๓ ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เกี่ยวกับที่พัก เช่น ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า ค่าซักผ้า
๒. ค่าใช้จ่ายส่วนตัวนอกที่พักอาศัย ได้แก่
 - ๒.๑ ค่าอาหารนอกร้านพัก
 - ๒.๒ ค่ายานพาหนะประจำวัน
 - ๒.๓ ค่าบันเทิงและค่าพักผ่อนหย่อนใจ
 - ๒.๔ ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เช่น ค่าตัดผม
๓. ค่าใช้จ่ายส่วนตัวที่เกี่ยวกับเสื้อผ้า เครื่องใช้ และค่ารักษาพยาบาล ได้แก่
 - ๓.๑ ค่าเสื้อผ้าและเครื่องใช้อื่น ๆ
 - ๓.๒ ค่ารักษาพยาบาลในกรณีที่ไม่ได้ใช้บริการของสถานศึกษา
๔. ค่าใช้จ่ายส่วนตัวเกี่ยวกับการศึกษา ได้แก่
 - ๔.๑ ค่าลงทะเบียนวิชาเรียน ค่าธรรมเนียม และค่าบำรุงต่าง ๆ เช่น ค่าบำรุงรักษาสถานศึกษา ค่าห้องสมุด สโมสร ชมรม และอื่น ๆ
 - ๔.๒ ค่าชดเชยในกรณีทำของเสียหาย
 - ๔.๓ ค่าตำราที่ใช้ในการศึกษา รวมตลอดถึงอุปกรณ์การศึกษาทุกชนิด
 - ๔.๔ ค่าใช้จ่ายในการศึกษารักษาปฏิบัติ หรือกิจกรรมพิเศษ
 - ๔.๕ ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เกี่ยวกับการศึกษา

จากแนวคิดต่าง ๆ เกี่ยวกับค่าใช้จ่ายทางการศึกษา อาจจะสรุปได้ว่า ค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการลงทุนทางการศึกษา แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือ

๑. ค่าใช้จ่ายที่ผู้จัดสรรบริการการศึกษาเป็นผู้ออก ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายของ

สถาบันการศึกษา (Institutional cost) ทั้งในส่วนของสถาบันการศึกษา
ของรัฐและเอกชน หมายถึงค่าใช้จ่ายดำเนินการ (Operational cost)
และค่านลงทุน (Capital cost) ค่าใช้จ่ายเหล่านี้ ได้แก่ ค่าเงินเดือน ค่าจ้าง
ประจำ ค่าจ้างชั่วคราว ค่าตอบแทน ค่าใช้สอย ค่าวัสดุครุภัณฑ์ ค่าซ่อมแซมบำรุง
ค่าใช้จ่ายยงกลาง ค่าเสื่อมราคา ค่าที่ดิน และค่าสิ่งก่อสร้าง เป็นต้น

๒. ค่าใช้จ่ายที่ผู้รับบริการการศึกษา หรือนักศึกษา หรือผู้ที่ได้รับโอกาส
ทางการศึกษาเป็นผู้ออก ได้แก่ ค่าลงทะเบียน ค่าธรรมเนียม ค่าบำรุงต่าง ๆ ตาม
ระเบียบของแต่ละสถาบัน ค่าวัสดุอุปกรณ์การศึกษา ค่าใช้จ่ายในภาคปฏิบัติ ค่าอาหาร
ค่าเช่าที่พัก ค่าเสื้อผ้า ค่ารักษาพยาบาลที่มีให้บริการของสถานศึกษา และค่าใช้จ่าย
เบ็ดเตล็ดอื่น ๆ

นอกจากนั้น ยังมีค่าใช้จ่ายในรูปของค่าเสียโอกาส (Opportunity cost)
อีกด้วย

สำหรับประเภทและรายละเอียดของค่าใช้จ่ายในแต่ละส่วน และแต่ละ
สถานศึกษา อาจแตกต่างกัน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับสภาพ ความจำเป็น และระเบียบ
วิธีการของแต่ละแห่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่ผู้รับบริการ การศึกษานักศึกษา
เป็นผู้จ่าย จากการศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายทางการศึกษา ประกอบกับ
การศึกษาสภาพการใช้จ่ายที่เป็นจริงของนักศึกษาสาขาช่างอุตสาหกรรมในวิทยาลัย
เทคโนโลยีและอาชีวศึกษา สามารถที่จะแบ่งค่าใช้จ่ายของนักศึกษาออกเป็น ๔
ประเภท คือ

๑. ค่าที่พัก
๒. ค่าอาหาร
๓. ค่าพาหนะ
๔. ค่าอุปกรณ์การศึกษา
๕. ค่ากิจกรรมพักผ่อนหย่อนใจ
๖. ค่าเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย
๗. ค่าบำรุงการศึกษา และค่าธรรมเนียมการศึกษา
๘. ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวกับค่าใช้จ่ายของนิสิตนักศึกษา มีทั้งผลงานวิจัยภายในและ
ต่างประเทศ สำหรับภายในประเทศ ส่วนใหญ่เป็นผลงานวิจัยเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายของ
นิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัย และวิทยาลัยครู สถาบันอุดมศึกษาอื่น ๆ ยังมีน้อย ส่วน
ในต่างประเทศ เป็นผลงานวิจัยเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายของนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา
ในสหรัฐอเมริกาเป็นส่วนใหญ่

งานวิจัยภายในประเทศ

เนื่องจากข้อมูลเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายของนิสิตนักศึกษามีความสำคัญและจำเป็น
สำหรับผู้บริหารที่จะนำไปใช้ประกอบการพิจารณาวางแผน การลงทุน การบริหารการ
ศึกษา การช่วยเหลือนักศึกษาที่มีปัญหาทางการเงิน ตลอดจนเป็นแนวทางสำหรับ
ผู้ปกครองและนิสิตนักศึกษาในการวางแผนการใช้จ่ายเงินสำหรับการศึกษา จึงมีผู้สนใจ
ให้ความสำคัญและศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้เพิ่มขึ้นตามลำดับ

ในปีการศึกษา ๒๕๑๓ กองวิชาการทบวงมหาวิทยาลัย ได้ทำการวิจัยเรื่อง
ค่าใช้จ่ายของนิสิตนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ประจำปีการศึกษา ๒๕๑๓ โดยศึกษาทั้งนิสิต
นักศึกษาสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยที่เป็นของรัฐและเอกชน ผลการวิจัยพบว่า ค่าใช้จ่าย
ส่วนตัวของนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐส่วนกลางมีค่าใช้จ่ายส่วนตัวโดย
เฉลี่ยปีละประมาณ ๑๑,๔๔๕ บาท ต่อคน นิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เสียค่าใช้จ่าย
ส่วนตัวน้อยที่สุด โดยเฉลี่ยปีละประมาณ ๑๐,๓๒๐ บาท ต่อคน ส่วนนักศึกษาใน
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าวิทยาเขต ธนบุรี วิทยาเขตลาดกระบัง และมหา-
วิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางเขน เสียค่าใช้จ่ายสูงสุด คือปีละประมาณ
๑๔,๐๒๔ บาท และ ๑๔,๐๐๓ บาท ต่อคน ตามลำดับ นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรม-
ศาสตร์และมหาวิทยาลัยศิลปากร เสียค่าใช้จ่ายส่วนตัวโดยเฉลี่ยปีละประมาณ ๑๐,๙๘๒
บาท และ ๑๐,๘๒๗ บาท ต่อคน ตามลำดับ ส่วนนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัยอื่น ๆ
โดยเฉลี่ยเสียค่าใช้จ่ายส่วนตัวปีละประมาณ ๑๑,๐๐๐ - ๑๒,๐๐๐ บาท ในส่วน
ภูมิภาคนั้น นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตมหาสารคาม เสียค่าใช้จ่าย

สูงสุด คือประมาณปีละ ๑๕,๐๓๘ บาท ต่อคน และนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสนเสียค่าใช้จ่ายส่วนตัวน้อยที่สุด คือประมาณปีละ ๑๐,๐๒๕ บาท ต่อคน สำหรับ ค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนิสิตนักศึกษาในสถาบันการศึกษาอื่น ๆ เสียค่าใช้จ่ายส่วนตัวเฉลี่ย ประมาณปีละ ๑๑,๒๔๔ - ๑๑,๕๑๘ บาท ต่อคน ในวิทยาลัยเอกชนส่วนกลาง ค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนักศึกษาโดยเฉลี่ยประมาณปีละ ๑๖,๘๓๔ บาท ต่อคน โดยที่นักศึกษา วิทยาลัยอัสสัมชัญบริหารธุรกิจเสียค่าใช้จ่ายส่วนตัวมากที่สุด คือประมาณปีละ ๒๐,๙๖๘ บาท ต่อคน และนักศึกษาวิทยาลัยการศาสดาเสียค่าใช้จ่ายส่วนตัวน้อยที่สุด คือประมาณปีละ ๑๓,๖๑๘ บาท ต่อคน ส่วนนักศึกษาในวิทยาลัยเอกชนอื่น ๆ เสียค่าใช้จ่ายส่วนตัว ประมาณปีละ ๑๖,๓๖๙ - ๑๘,๓๘๙ บาท ต่อคน

ในปีเดียวกันนี้ ชนิกา ศิลปอนันต์ และ จุฑา ฉัตรคุปต์ ได้สำรวจค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในปีการศึกษา ๒๕๑๓ โดยสำรวจจากระเบียนประวัติของนิสิต พบว่า นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเสียค่าใช้จ่ายส่วนตัวโดยเฉลี่ยประมาณปีละ ๑๑,๕๕๐ บาท ต่อคน หากไม่รวมค่าบำรุงการศึกษาและค่ากิจกรรม นิสิต จะเสียค่าใช้จ่ายส่วนตัวประมาณปีละ ๑๐,๔๕๐ บาท ต่อคน สำหรับนิสิตที่ไม่ต้อง เสียค่าที่พัก จะเสียค่าใช้จ่ายส่วนตัวน้อยลง คือ นิสิตชายเสียค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ย ประมาณ ๖,๘๒๒ บาท และนิสิตหญิงเสียค่าใช้จ่ายประมาณ ๖,๔๒๙ บาท ต่อคน ในจำนวนนี้ นิสิตคณะเศรษฐศาสตร์เสียค่าใช้จ่ายสูงสุด คือประมาณปีละ ๑๓,๒๕๕ บาท ต่อคน และนิสิตคณะสัตวแพทย์เสียค่าใช้จ่ายส่วนตัวต่ำสุด คือ ประมาณปีละ ๑๐,๕๓๘ บาท ต่อคน

ทบวงมหาวิทยาลัย, รายงานผลการวิจัยเรื่องค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนิสิต นักศึกษาระดับอุดมศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๑๓, หน้า ๔-๕.

ชนิกา ศิลปอนันต์ และ จุฑา ฉัตรคุปต์, ค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนิสิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (กรุงเทพมหานคร: ฝ่ายวางแผนและพัฒนา จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๓), หน้า ๔๕-๔๘.

ในปีการศึกษา ๒๕๑๔ คณะ สูงศักดิ์คานนท์ ได้ศึกษาค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนิสิตบัณฑิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยให้นิสิตทุกคณะกรอกข้อมูลในแบบสอบถาม ผลจากการศึกษาพบว่า ค่าใช้จ่ายส่วนตัว โดยเฉลี่ยของนิสิตบัณฑิต ปีละประมาณ ๑๒,๑๑๖ บาท เมื่อเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายส่วนตัว ระหว่างเพศ ปรากฏว่านิสิตบัณฑิตชายเสียค่าใช้จ่ายส่วนตัวสูงกว่านิสิตบัณฑิตหญิง คือนิสิตบัณฑิตชายเสียค่าใช้จ่ายส่วนตัวประมาณปีละ ๑๓,๑๔๘ บาท ส่วนนิสิตบัณฑิตหญิง เสียค่าใช้จ่ายประมาณ ปีละ ๑๑,๑๒๖ บาท การเปรียบเทียบนี้มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๑*

สรุปแล้วจะเห็นได้ว่า นิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาที่สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยทั้งระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษา ที่ศึกษาในระหว่างปีการศึกษา ๒๕๑๓ และ ๒๕๑๔ เสียค่าใช้จ่ายส่วนตัวโดยเฉลี่ยในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน โดยที่นิสิตนักศึกษาชายเสียค่าใช้จ่ายสูงกว่านิสิตนักศึกษาหญิง นิสิตนักศึกษาที่เสียค่าที่พักเสียค่าใช้จ่ายสูงกว่านิสิตนักศึกษาที่ไม่เสียค่าที่พัก และนักศึกษาในวิทยาลัยเอกชนเสียค่าใช้จ่ายสูงกว่านิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

สำหรับค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนักศึกษาในวิทยาลัยครู ได้มีผู้ศึกษาเฉพาะในบางวิทยาลัย หรือบางกลุ่มวิทยาลัย ดังนี้

ระดับ อนุศาสน์ ไคว้เคราะห์ค่าใช้จ่ายรายหัวส่วนตัวของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง ของนักศึกษาวิทยาลัยครูสวนสุนันทา ในปีการศึกษา ๒๕๑๔ พบว่า นักศึกษาเสียค่าใช้จ่ายส่วนตัวเฉลี่ยประมาณปีละ ๔,๔๔๔ บาท ต่อคน หรือประมาณเดือนละ ๑,๐๘๔ บาท ต่อคน โดยที่นักศึกษาภาคนอกเวลาเสียค่าใช้จ่ายประมาณปีละ ๑๑,๑๖๕ บาท หรือ ประมาณเดือนละ ๑,๒๕๑ บาท ต่อคน และจาก

*คณะ สูงศักดิ์คานนท์, "ค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนิสิตบัณฑิตในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๔), หน้า ๖๕.

การเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนักศึกษาภาคนอกเวลาและภาคปกติ ปรากฏว่า นักศึกษาภาคนอกเวลาเสียค่าใช้จ่ายสูงกว่านักศึกษาภาคปกติที่ระดับความมีนัยสำคัญ ที่ .๐๕^๑

ในปีการศึกษา ๒๕๑๔ จิรภา นาคสมพงษ์ ได้วิเคราะห์ค่าใช้จ่ายรายหัวส่วนตัวของนักศึกษาในวิทยาลัยครูนครราชสีมา พบว่า ค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนักศึกษาภาคปกติที่ต้องเสียค่าที่พักอาศัย เฉลี่ยประมาณปีละ ๗,๖๒๓ ± ๒,๔๗๕ บาท ต่อคน และนักศึกษาภาคปกติที่ไม่ต้องเสียค่าที่พัก เสียค่าใช้จ่ายส่วนตัวเฉลี่ยประมาณ ๕,๘๑๒ ± ๑,๕๕๕ บาท ต่อคน โดยที่นักศึกษาภาคนอกเวลาที่ต้องเสียค่าที่พักอาศัย เสียค่าใช้จ่ายเฉลี่ยปีละ ๑๐,๔๔๒ ± ๒,๕๗๐ บาท ต่อคน และนักศึกษาภาคนอกเวลาที่ไม่ต้องเสียค่าที่พัก เสียค่าใช้จ่ายเฉลี่ยปีละ ๔,๗๐๔ ± ๒,๔๔๔ บาท ต่อคน^๒

ในปีการศึกษา ๒๕๒๒ เจียบ ไทยยิ่ง ได้วิเคราะห์ค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม พบว่า ค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนักศึกษาภาคปกติเฉลี่ยประมาณคนละ ๔,๔๐๔.๕๑ บาท ต่อปี ค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนักศึกษาภาคนอกเวลาเฉลี่ยประมาณ คนละ ๑๑,๓๕๐.๑๑ บาท ต่อปี สำหรับค่าบำรุงการศึกษาและค่าธรรมเนียมการศึกษาของนักศึกษาภาคปกติเฉลี่ยประมาณคนละ ๔๐๑.๖๖ บาท และภาคนอกเวลาเฉลี่ยประมาณคนละ ๑,๕๗๑.๔๗ บาท ต่อปี^๓

^๑ประคัย อนุศาสน์, "การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายรายหัวของนักศึกษาวิทยาลัยครูสวนสุนันทา", หน้า ๖๑.

^๒จิรภา นาคสมพงษ์, "การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายในการผลิตครูของวิทยาลัยครูนครราชสีมา", หน้า ๗๖-๗๗.

^๓เจียบ ไทยยิ่ง, "การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาวิทาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๒๒), หน้า ๗๕.

✓ ในปีการศึกษา ๒๕๒๔ กิติพันธ์ รุจิรกุล ได้ศึกษาค่าใช้จ่ายของนักศึกษา ระดับปริญญาตรีในวิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยศึกษาเฉพาะนักศึกษาชั้นปีที่ ๓ และปีที่ ๔ จำนวน ๒๔๑ คน โดยแบ่งค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนักศึกษาออกเป็น ๔ ประเภท ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาวิทยาลัยครูสกลนคร เสียค่าใช้จ่ายส่วนตัวสูงสุด เฉลี่ยคนละประมาณ ๒๓,๗๒๙.๖๓ บาท ต่อปี นักศึกษาวิทยาลัยครูบุรีรัมย์ เสียค่าใช้จ่ายส่วนตัวต่ำที่สุด เฉลี่ยคนละประมาณ ๑๒,๑๕๒.๕๐ บาท ต่อปี ค่าใช้จ่ายส่วนตัวเฉลี่ยของนักศึกษาทั้ง ๖ วิทยาลัย ประมาณคนละ ๑๘,๔๔๑.๒๔ บาท ต่อปี (กิติพันธ์ รุจิรกุล ๒๕๒๔: ๘๒)

✓ ส่วนค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนักศึกษาทางค่าน้ำค่าไฟฟ้า ได้มีผู้ศึกษาไว้ ดังนี้

✓ ในปีการศึกษา ๒๕๑๒ มานีนวล จันสัจจัย ได้วิเคราะห์ค่าใช้จ่ายในการผลิตนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้งฝ่ายรัฐและฝ่ายนักศึกษา เฉพาะในส่วนของนักศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ค่าใช้จ่ายของนักศึกษาคณะวิชาออกแบบ คณะวิชาเทคนิคการเกษตร และคณะวิชาช่างกล อยู่ในระดับสูง คือคนละ ๔,๘๖๑.๕๐ บาท ๔,๒๔๒.๒๕ บาท และ ๔,๒๖๔.๔๔ บาท ต่อปี ตามลำดับ ส่วนคณะวิชาบริหารธุรกิจ นักศึกษาเสียค่าใช้จ่ายต่ำสุด คือ คนละ ๓,๔๑๔.๓๑ บาท ต่อปี (มานีนวล จันสัจจัย ๒๕๑๒: ๓๐)

✓ ในปีการศึกษา ๒๕๑๔ อาวุธ วัฒนสิน ได้วิเคราะห์ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคชนบุรี ในปีการศึกษา ๒๕๑๔ โดยการเปรียบเทียบ

✗ กิติพันธ์ รุจิรกุล, "ค่าใช้จ่ายของนักศึกษาครูระดับปริญญาตรีในวิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือ" (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาอุดมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๒๔), หน้า ๔๒.

✗ มานีนวล จันสัจจัย, "การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายในการผลิตนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคภาคตะวันออกเฉียงเหนือ" (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๒), หน้า ๓๐.

ความแตกต่างของค่าใช้จ่ายส่วนตัวโดยเฉลี่ยของนักศึกษาแผนกวิชาและระดับชั้นต่าง ๆ ของนักศึกษาที่เสียค่าที่พักและไม่เสียค่าที่พัก พบว่า ค่าใช้จ่ายส่วนตัวต่อคนใน ๕ ปี ประมาณ ๔๖,๙๖๕ บาท สำหรับนักศึกษาที่เสียค่าที่พัก และประมาณ ๓๔,๔๒๐ บาท สำหรับนักศึกษาที่ไม่เสียค่าที่พัก นอกจากนี้ ยังพบว่านักศึกษาต่างระดับชั้น และต่างแผนกวิชาเสียค่าใช้จ่ายส่วนตัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕^๑

ในปีการศึกษา ๒๕๑๔. มุหงา ชนะวิวัฒน์ ได้วิเคราะห์ค่าใช้จ่ายรายหัวของนักศึกษาพันธชยการ กรมอาชีวศึกษา โดยศึกษาค่าใช้จ่ายรายหัวของนักศึกษาพันธชยการ ทั้งของสถาบันการศึกษาและของส่วนตัวนักศึกษา ในวิทยาลัยพันธชยการพระนคร วิทยาลัยพันธชยการชลบุรี วิทยาลัยพันธชยการเซตุพน วิทยาลัยพันธชยการบางนา วิทยาลัยพันธชยการพระนคร ศรีอยุธยา และวิทยาลัยพันธชยการบพิตรพิมุข จากการศึกษาค่าใช้จ่ายรายหัวส่วนตัวของนักศึกษา พบว่า ค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนักศึกษาพันธชยการเฉลี่ยต่อปี ๙,๒๔๔ ± ๗๙ บาท สำหรับนักศึกษาที่ต้องเสียค่าที่พักอาศัย และต้องจ่ายเฉลี่ยต่อปี ๖,๐๙๔ ± ๙๐ บาท สำหรับนักศึกษาที่ไม่ต้องเสียค่าที่พักอาศัย และเมื่อเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายระหว่างวุฒิการศึกษาและเพศแล้ว ปรากฏว่า โดยเฉลี่ยแล้วนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง เสียค่าใช้จ่ายสูงกว่านักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ นักศึกษาชายเสียค่าใช้จ่ายสูงกว่านักศึกษานหญิงอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕^๒

สรุปแล้วจะเห็นว่า ค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนักศึกษาสาขาวิชาช่างอุตสาหกรรม ไ้แก่ สาขาวิชาออกแบบ เทคนิคการเกษตร และช่างกล สูงกว่าค่าใช้จ่ายของนักศึกษาสาขาวิชาบริหารธุรกิจ นักศึกษาที่เสียค่าที่พักเสียค่าใช้จ่ายส่วนตัวสูงกว่านักศึกษาที่ไม่

^๑อาวูช วัฒนสิน, "การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคชลบุรี" (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต แผนกวิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๔), หน้า ๒๙-๓๐.

^๒มุหงา ชนะวิวัฒน์, "การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายรายหัวของนักศึกษาพันธชยการ กรมอาชีวศึกษา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต แผนกวิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๔), หน้า ๔๗-๔๙.

เสียดค่าที่พัก และเมื่อเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายส่วนตัวระหว่างวุฒิ และเพศแล้วจะแตกต่างกันทั้งสองลักษณะ

นอกจากนั้น ในปีการศึกษา ๒๕๑๕ กุลกาญจน์ บ่อทรัพย์ ไทวิเคราะห์ ค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนักเรียนนายทหารและนักเรียนนายตำรวจ พบว่า ค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนักเรียนนายตำรวจสูงกว่านักเรียนนายทหารทุกเหล่าทัพ คือเฉลี่ยประมาณ คนละ ๘,๒๘๒ ± ๘๒๘ บาท ต่อปี รองลงมาคือนักเรียนนายเรืออากาศเฉลี่ยประมาณ คนละ ๖,๘๐๘ ± ๘๕๕ บาท ต่อปี นักเรียนนายเรือประมาณคนละ ๕,๑๕๘ ± ๖๔๘ บาท ต่อปี และที่ต่ำที่สุด ค่าใช้จ่ายของนักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ประมาณ คนละ ๔,๘๑๔ ± ๓๘๐ บาท ต่อปี *

งานวิจัยในต่างประเทศ

เกี่ยวกับค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนิสิตนักศึกษาในต่างประเทศ ได้มีผู้ศึกษาไว้ ดังนี้

แฟรงค์ เอส. เอ็นคิกอต (Frank S. Endicott) ได้ศึกษาเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนิสิตนักศึกษาในสหรัฐอเมริกาในสาขาวิศวกรรม สาขาบริหารธุรกิจ และสาขาศิลปศาสตร์ ในปี ๑๙๖๓ โดยศึกษาค่าใช้จ่ายของนิสิตนักศึกษาตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๔๙ จนถึง ปี ค.ศ. ๑๙๖๓ พบว่า อัตราค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนิสิตนักศึกษาเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ดังนี้

*กุลกาญจน์ บ่อทรัพย์, "วิเคราะห์ค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนักเรียนนายทหาร นายตำรวจ" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๔), หน้า ๖๑.

๒Frank S. Endicott, A Parents' Guide to College Planning (n.p., 1967), p. 92.

สาขาวิชา	ค่าใช้จ่ายส่วนตัว : ต่อเดือน			หมายเหตุ
	๑๙๔๗	๑๙๕๗	๑๙๖๗	
วิศวกรรม	๒๔๕	๔๕๐	๗๐๐ - ๗๒๕	เทรียปัฐ
บริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์	๒๒๕	๔๐๐	๕๗๕ - ๖๐๐	อเมริกา

ในปี ค.ศ. ๑๙๗๐ มัวร์ วูดฮอลล์ (Maureen Woodhall) ได้ศึกษาค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยและนักศึกษาครูในกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย พบว่า ในประเทศสวีเดน เดนมาร์ก ในปี ค.ศ. ๑๙๕๔ นักศึกษามหาวิทยาลัยต้องเสียค่าใช้จ่ายส่วนตัวปีละ ๕๐ ปอนด์ ส่วนนักศึกษาวิทยาลัยครูต้องเสียค่าใช้จ่ายส่วนตัวปีละ ๗๐ ปอนด์ ในประเทศนอร์เวย์และฟินแลนด์ นักศึกษาในวิทยาลัยครูเสียค่าใช้จ่ายส่วนตัวสูงกว่านักศึกษามหาวิทยาลัยเช่นเดียวกัน ทั้งนี้ เนื่องจากนักศึกษาในวิทยาลัยครูต้องเสียค่าธรรมเนียมในการสอบ ขณะที่นักศึกษามหาวิทยาลัยไม่ต้องเสีย นอกจากนี้ ยังพบว่านักศึกษาเหล่านี้ต้องเสียค่าใช้จ่ายส่วนตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ ๕๐ ในทุก ๕ ปี ทั้งนี้เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของค่าครองชีพ*

ในปี ค.ศ. ๑๙๗๒ เอ็ดวินด์ เอฟ. วัลด์ (Edwind F. Wild) ได้สำรวจค่าใช้จ่ายของนักศึกษาในวิทยาลัยเบลอยท์ (Beloit College) ในประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่าในช่วง ๒๐ ปี คือ ตั้งแต่ ค.ศ. ๑๙๕๐ - ๑๙๗๐ นักศึกษาเสียค่า

* Maureen Woodhall, Student Loans a Review of Experience in Scandinavia and Elsewhere (London: The University of London, 1970), p. 108.

ใช้จ่ายส่วนตัวเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ ๓๐๐ ดังนี้ *

รายการ	๑๙๕๐	๑๙๕๕	๑๙๖๐	๑๙๖๕	๑๙๗๐	หมายเหตุ
Y ค่าหน่วยกิตและค่า ธรรมเนียม	๒๕๐	๓๘๐	๖๓๘	๘๕๐	๑,๕๕๐	เทรียนัฐ อเมริกา
ค่าหอพัก	๒๘๐	๓๓๐	๔๑๒	๔๕๐	๕๑๐	
X รวม	๕๓๐	๗๑๐	๑,๐๕๐	๑,๓๐๐	๒,๐๖๐	

นอกจากนั้น จากรายงานของคณะกรรมการคาร์เนกีว่าด้วยการอุดมศึกษา
ของสหรัฐอเมริกา ปรากฏว่า นักศึกษาในวิทยาลัยของรัฐและเอกชนต้องเสียค่า
ธรรมเนียมที่พักเพิ่มขึ้น ดังนี้^๒

วิทยาลัย	๑๙๖๗	๑๙๗๔	หมายเหตุ
วิทยาลัยของรัฐ	๑,๐๐๐	๒,๑๑๕	เพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๑๒
วิทยาลัยเอกชน	๒,๑๐๐	๔,๓๗๐	เพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๐๘

* Edwind F. Wild, "A Graduated Tuition Program," in
Reformation and Reallocation in Higher Education (Claremont:
Claremont University Center, 1972), p. 42.

^๒ Carnegie Council on Policy Studies in Higher Education
Next Steps for The 1980 S in Student Financial Aid (San Fran-
cisco: Jossey - Bass Publishers, 1979), p. 15.

จากการศึกษาผลงานวิจัยและผลการศึกษาทั้งของในประเทศและต่างประเทศ จะเห็นได้ว่า ค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนักศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศจะมีความแตกต่างกันทั้งในส่วนของสถานศึกษาแต่ละแห่ง และของส่วนตัวของนักศึกษา ถ้าพิจารณาจากตัวเลขในปีที่ใกล้เคียงกัน

สำหรับภายในประเทศ ค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนักศึกษาในวิทยาลัยเอกชนสูงที่สุด รองลงมาคือค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัย ส่วนค่าใช้จ่ายของนักศึกษาในวิทยาลัยครูและวิทยาลัยเทคนิคบางแห่ง และโรงเรียนนายทหารและนายตำรวจ จะอยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกัน นอกจากนี้ ค่าใช้จ่ายของนิสิตนักศึกษาจะเพิ่มขึ้นทุกปี ตามลักษณะการเพิ่มขึ้นของค่าครองชีพ

อย่างไรก็ตาม ในการศึกษาค่าใช้จ่ายของนักศึกษาภายในประเทศเท่าที่ผ่านมา ยังกระทัดรัดอยู่ในวงแคบ เฉพาะบางกลุ่ม หรือบางแห่งเท่านั้น จึงยังไม่ครอบคลุมทั่วถึงและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาโดยรวมอย่างแท้จริง จึงน่าจะได้ขยายขอบเขตของการศึกษาให้กว้างขวางยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่ยังไม่เคยมีผู้ศึกษามาก่อน ฉะนั้น การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายของนักศึกษาสาขาช่างอุตสาหกรรม ในวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา นอกจากจะช่วยเพิ่มทุนประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาของวิทยาลัยโดยตรงแล้ว ยังจะเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการศึกษาค้นคว้าและการพัฒนาการศึกษาในอนาคตอีกด้วย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย